

Kemal'in cemiyetçi ve halkçı ruhiyle Servet-i Fünun neslinin ve Fikretin ferdiyetçi ve mücerret san'atçı zihniyetini karşılaştırıyor. Bütün bu edebî cereyanda "Sanat için sanat" fikrinin hâkim olduğunu, hemen hepsinin ferdi ıstıraplarını ifadeyi düşündüklerini söylüyor. Ona göre Fikrette zaman zaman beliren cemiyet alâkası bile edebî mevzuu genişletmek endişesinden başka bir sebepten gelmemektedir. Tevfik Fikretin bir makalesine dayanarak edebiyatı halk için ve *havas* için diye ikiye ayırdığını ve asıl ikincisine ehemmiyet verdiğini, dilin sadeleşmesinin tamamen aleyhinde olduğunu gösteriyor. Fikrete göre "Körler için bir resim olamayacağı gibi ümmiler için edebiyat da olamaz."

Mehmet Kaplan'ın bu kitaptaki fikri şöyle kısaltılabilir: "Cemiyet Fikret için evvelâ, deniz gibi, akşam gibi üzerinde şiir yazılacak bir mevzudu. Fakat hayatının son zamanlarında bu münzevî ve ferdiyetçi şair birdenbire cemiyete doğru açılmaya başlamıştır. Tamamen içtimaî ıstırapın ifadesi olmuştur: Sis, Rücu, Doksanbeşe Doğru, Hân-ı yağma, Tarih-i Mukaddes, Halûkun Defteri, ilh.. bu devrenin zengin mahsulleridir. "Şu kadar var ki Fikretin bu devreye ait şiirleri sayı bakımından birincilerden az olmadığı gibi kudret itibariyle onlardan üstündür. Bunlara Hasanın gazası, Asker geçerken, Şehitlikte, Sabah ezanında, Yeşil yurd, Kılıç, Köyün mezarlığında, Sabah olursa, Millet şarkısı, Vatan şarkısı, v.s.. gibi vatana ait şiirlerini katmayı unutmamalıdır. Fikret'in idealist şahsiyeti üzerinde çok münakaşa edilmiştir. Eserlerindeki bu hareketlilik ve değişme yüzünden onu bazıları tamamen ferdiyetçi, bazıları cemiyetçi, bazıları insanlık, bazıları da vatan şairi saymışlardır. Öyle görünüyor ki sistemli bir mütefekkir olmıyan Fikrette sevgi, acıma, şefkat gibi insanlık duygularına dayanan kuvvetli bir vatan heyecanı daima hâkim olmuştur.

G. MURPHY: PERSONNALİTY, A BIO - SOCIAL APPROACH TO ORIGINS AND STRUCTURE

New York, Harper, 1948 - Shf. 999

Profesör Murphy tecrübi sosyal psikoloji üzerine yazdığı bir çok değerli kitaptan sonra bu son eserinde şahsiyet hakkında ilmî bilginin şayanı dikkat ve inşâî bir denemesini vermektedir. 8 - 10 yıldanberi sosyal psikoloji ile uğraşanlardan çoğunu en çok ilgilen-

diren mesele bu olsa gerek. Kurt Levine'in Almanya'dan Amerika'ya geçtiği sıralarda yazdığı «Şahsiyetin dinamik nazariyesi» bu çığırını genişletmişti. Murphy'nin eski talebeleri olan H. Cantril ile M. Sherif de bu mesele ile uğraşıyorlar. Profesör bu eserde hiçbir ekol veya sistemin telkinlerine bağlanmaksızın sadece ilmî tecrübenin rehberliğinden faydalanarak hareket etmektedir. Kırk fasıl başlıca altı umumî kısma bölünmüştür: 1) Uzvi temeller, 2) Öğrenme, 3) Şahsî Bakış, 4) Nefs, 5) Bütünlük, 6) Ferd ve zümre.

Bu eserde şahsiyetin asıl temellerinin dinamik, biyo - sosyal hayat olduğu iddia ediliyor. Şahsiyetin gelişmesindeki dinamik sequence'ler ile şahsiyetin içindeki dinamik karşılıklı münasebetleri aynı zamanda vermekte olan profesör Murphy ferdî ve içtimai muhitin biyolojik mahiyetine — kendi metoduna göre — birden bakmaktadır. Eser bugünkü halde şahsiyeti anlamıya çalışan herhangi bir kimsenin karşılaştığı halli güç problemleri çözmek iddiasında değildir. Bu sadece problemleri olduğu gibi vermek ve onları tamamen halletmeye çalışmamak, ve bu sahadaki bilgimizin darlığı, kifayetsizliğini göstermekle iktifa etmektedir. Bundan dolayı eser daha ziyade aşhsiyet etrafında araştırma yapanlara hareket noktası veya kaynak olacak bir mahiyet göstermektedir. Eser lüzumsuz lâbortuvar teferruatı ve teknik izahat ile dolu olmadığı için, aynı zamanda sırf psikoloji ve sosyoloji ihtisası yapmayanları da ilgilendirecek bir tarzda yazılmıştır. Prof. Murphy derginin bu sayısında birçok defalar bahsetmiş olduğumuz coexistence testlerini kullanan ve fertle zümreyi iki perspektiv halinde birbirine yaklaştıran başlıca Amerikan psiko-sosyologlarından. 1895 de doğmuştur. Yale Üniversitesinden 1916 da ve Columbia Üniversitesinden 1923 de mezun olmuştur. New York sitesi College'inde psikoloji profesörüdür. Başlıca eserleri Tecrübi Sosyal Psikoloji (1931), Umumî Psikoloji (1933), Efkârı Umumiye ve Ferd (1938), Sosyal Psikoloji (1941), ilâh... dır.

PİTİRİM SOROKİN: Society, Culture and Personnality, their structure and dynamics; a system of general sociology. New - York, Harper, p. 742 - 1948.

Son yılların müfrit tecrübi sosyoloji eserleri hakkında profesör Sorokin bir parça menfi bir vaziyet almaktadır: Ona göre sosyolojistlerin eserleri sayısız vak'a yığınları altında âdeta eziliyor. Kita-